

UMEÅ UNIVERSITET

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande i betänkandet Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur

Utbildningsdepartementet har anmodat Umeå universitet att yttra sig över betänkandet **Stärkt fokus på framtidens forskningsinfrastruktur, missiv U2021_03432**. I beredningen av yttrandet har synpunkter samlats in från fakulteter, Lärarhögskolan, Universitetsförvaltningen, Universitetsbiblioteket, studentkårer samt fackliga organisationer.

Sammanfattning

Umeå universitet (Umu) välkomnar att forskningsinfrastrukturlandskapet har utretts men konstaterar att frågor kvarstår då området är komplext och en enhetlig hantering inte är möjlig. Umu uppskattar att fokus läggs på utveckling av dagens system och inte föreslår en radikal förändring.

Umeå universitet instämmer med betänkandet att det finns både styrkor och svagheter i den nuvarande organisationen av forskningsinfrastruktur, vilket också betänkandet betonar. Flexibiliteten är den främsta styrkan. Komplexiteten, svårigheten att överblicka och styra är svagheten.

Umeå universitet tillstyrker:

- inrättandet av en ny myndighet för digitala infrastrukturer och det är viktigt att inrättandet sker så snart som möjligt
- att Vinnova får ett utökat mandat att i samverkan med lärosäten aktivt bidra till näringslivets medverkan i uppbyggnad och användning av forskningsinfrastrukturer
- att regeringen bör vidta åtgärder för öka den finansiella flexibiliteten och lärosätena ges autonomi i hur forskningsmedel ska användas
- att regeringen överväger att betrakta ett nytt polarforskningsfartyg som en samhällsinvestering

Umeå universitet avstyrker förslagen om:

- en ökad politisk styrning
- ett ökat rapporteringskrav
- att Rådet för forskningsinfrastruktur (RFI) breddas med representation från privata näringslivet och vårdsektorn som föreslås i betänkandet.
- att forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse är i behov av en ansvarig myndighet

Nedan utvecklas universitetets särskilda kommentarer och synpunkter:

Utveckla den politiska styrningen

I utredningen föreslås att regeringen bör bredda deltagandet i forskningsberedningen till att omfatta de politiska partierna, för att långsiktigt förankra forskningspolitiska inriktningar.

Umeå universitet avstyrker förslaget om ett breddat deltagande i forskningsberedningen till att omfatta de politiska partierna. Det åligger lärosätena att organisera nationella forskningsinfrastrukturer och universitetet vill understryka att möjligheten för lärosäten att göra strategiska satsningar kopplar till den akademiska friheten. Kreativitet och oberoende behövs för att ge plats för nydanande forskning. VR-RFI i samråd med ett partssammansatt råd med representanter från lärosäten, finansärer, offentlig sektor och näringslivet bör ansvara för att skapa en övergripande nationell forskningsinfrastrukturstrategi.

UMEÅ UNIVERSITET

Stärk förutsättningarna för samverkan om forskningsinfrastruktur

Umeå universitetet instämmer i att det inte finns något behov av att utöka regleringen av samverkan mellan lärosäten. Däremot finns behov av tydligare ansvarsutkrävande vilket kan ske via utvärdering på nationell nivå som bör ligga inom Vetenskapsrådets uppdrag.

Finansieringen är svår att kartlägga men är i huvudsak flexibel med utvecklingspotential

Finanseringsmosaiken för forskningsinfrastruktur är komplext och består av många olika finansiärer. Det behövs en långsiktighet för att stärka forskningen nationellt och internationellt. Några sådana lösningar presenteras inte i utredningen.

Umu anser att tydligare modeller för finansiering tillsammans med den etablerade redovisningen av forskningsinfrastruktur, som svenska lärosäten har, bör ge större möjlighet till transparens och planering samt uppföljning. Mot bakgrund av detta avstyrker Umeå universitet förslaget om ett ökat rapporteringskrav för ansvariga myndigheter.

Vidare anser Umu att finansieringsformerna måste anpassas i förhållande till forskningsinfrastrukturens villkor då vissa kan stödjas gemensamt av universitet och finansiärer, andra måste ha dedicerat stöd, t. ex. polarforskningsfartyg.

Det krävs ofta ett nära samarbete mellan universitet och företag när näringslivet nyttjar forskningsinfrastrukturer då spetskompetens krävs vilket de flesta företag saknar. Umu tillstyrker att Vinnova får ett utökat mandat att aktivt bidra till näringslivets medverkan i uppbyggnad och användning av forskningsinfrastrukturer.

Däremot avstyrker Umu att RFI breddas med representation från privata näringslivet och vårdsektorn som föreslås i betänkandet. Det kan vara riskfyllt om en eller två enskilda individer ska uttala sig för den bredd som den nationella forskningsinfrastrukturen representerar och som dessutom är avancerad och specialiserad.

Umu tillstyrker förslaget att regeringen bör överväga att vidta åtgärder för att öka den finansiella flexibiliteten. Universitetet stödjer därför att lärosätena även får finansiera anskaffningen av forskningsinfrastruktur (anläggningstillgång) med den del av befintligt myndighetskaptal som härrör från anslag för forskning och därmed inte behöver uppta lån hos Riksgäldskontoret.

Umu instämmer i huvudsak i betänkandets resonemang om de förslag Ekonomistyrningsverket (ESV) lämnar i rapporten *Uttag av avgifter för forskningsinfrastruktur (ESV 2020:13)*. Umeå universitet ser det som viktigt att klargöra syftet med sådana uttag av avgifter för forskningsinfrastruktur. Om uttag av avgifterna skulle begränsa användandet så att forskningsinfrastrukturen inte används fullt ut, anser Umeå universitet att avgifter motverkar sitt eventuella syfte. Universitetet ser det som mycket angeläget att ESV:s förslag kvarstår att lärosätena får ta ut avgift för användning av forskningsinfrastruktur men att det inte är krav på att ta ut avgift. Det är även positivt att det ekonomiska målet i ESV:s förslag med avgifter är upp till full kostnadstäckning.

Viss forskningsinfrastruktur är av särskilt nationellt intresse

Umu tillstyrker att viss forskningsinfrastruktur av nationellt intresse hanteras som samhällsinvestering.

MAX IV-laboratoriet och SciLifeLab bör fortsatt bedrivas i myndighetsform med förtydligt ansvar

Umu instämmer i de föreslagna förändringarna för den mycket framgångsrika verksamheten vid SciLifeLab och betonar att det nationella uppdraget måste fortsätta att utvecklas. Finansieringen för Max IV behöver tryggas och det är troligen av värde att fundera på en mer nationell organisering där man kan överväga att hämta exempel från SciLifeLab.

UMEÅ UNIVERSITET

Umu anser att det är viktigt att MAX IV och SciLifelab fortsatt drivs och fungerar som nationella resurser där en central aspekt är samverkan mellan lärosäten.

Samla digitala infrastrukturerna för forskning i en myndighet

Betänkandet föreslår att digitala infrastrukturer samlas i en gemensam organisation, exempelvis en ny myndighet. Umu tillstyrker förslaget om en ny myndighet och det är viktigt att inrättandet sker så snart som möjligt. Universitetet anser att detta behöver göras på ett sådant sätt utan att tillgängligheten försvåras och att det omfattar databaser och tjänster där persondata och känsliga data berörs.

En framtida myndighet för forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse

Umu avstyrker förslaget att forskningsinfrastruktur av särskilt nationellt intresse är i behov av en ansvarig myndighet.

Fortsatt tillgång till polarforskningsfartyg

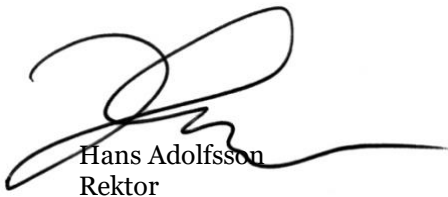
Umu tillstyrker att regeringen överväger att betrakta ett nytt polarforskningsfartyg som en samhällsinvestering och vi håller med om att utgångspunkten för vid val av hur svenska forskare ska säkras tillgång till framtida forskningsisbrytare är de forskningsmässiga aspekterna. Även de andra intressena bör beaktas och vilket av de tre föreslagna finansieringsalternativ som är det bäst lämpade och mest kostnadseffektiva till att finansiera ett polarforskningsfartyg bör utredas vidare.

Övriga kommentarer

Betänkandet har inte tagit upp hanteringen av internationell forskningsinfrastruktur vilken ofta är integrerad i nationell forskningsinfrastruktur. Detta bör hänsyn tas till.

Vidare anser Umu att det är viktigt att inte glömma bort bottom-up perspektivet, ett perspektiv som borgar för att forskningsinfrastrukturer med klart behov efterfrågas, initieras och utvecklas. När det gäller utvecklingen av forskningsinfrastrukturerna är personalen en central komponent och resurser för karriärvägar och kompetensutveckling måste därför finnas.

Yttrandet har fastställts av rektor efter föredragning av forskningssamordnare Marie Holmgren

Hans Adolfsson
Rektor

Expedieras till
Fakulteter
Lärarhögskolan
Universitetsförvaltningen